

# HERSTELPLAN

Om tot een sluitende begroting in 2023 te komen

Inhoudsopgave:

1. Inleiding
2. Samenvatting van cijfers
3. Uitgaven die (nog) niet in de begroting en meerjarenraming zijn verwerkt
4. Herstelmaatregelen
5. Toelichting op de voorgestelde maatregelen
6. Overzicht met jaar van ingang per herstelmaatregel

## 1. Inleiding

Al in het vroege voorjaar werd duidelijk dat onze gemeente afstevende op een begroting met forse tekorten. De belangrijkste oorzaken hiervan kwamen en komen voort uit de oplopende kosten in het sociaal domein. Onze gemeente is, net als veel gemeenten in onze provincie (en daarbuiten), geconfronteerd met volstrekt onvoldoende Rijksmiddelen om de door het Rijk opgelegde taken te kunnen uitvoeren. Was onze gemeente al veel langer een nadeel-gemeente als het gaat om bijvoorbeeld de BUIG-uitkeringen, nu werd en wordt onze gemeente ook geconfronteerd met oplopende tekorten in WMO en met name de jeugdhulp.

In het voorjaar concludeerden we dat bij ongewijzigd beleid onze gemeente afstevende op een miljoenentekort. In mei heeft hierover een informatieve raadsbijeenkomst plaatsgevonden. Vervolgens heeft op 9 juli opnieuw een raadsbijeenkomst hierover plaatsgevonden. Het middagdeel stond in het teken van informatieverstopping en het in groepen verder discussiëren over de mogelijke oplossingen. 's Avonds vond een opiniërende raadsvergadering plaats waarin de fracties hun zienswijze op de aanpak van de financiële problematiek naar voren brachten.

Tijdens het zomerreces is door de organisatie en het college hard gewerkt om met een pakket aan maatregelen te komen die recht doen aan de opvattingen die in de raad leven en die leiden tot een sluitende meerjarenraming. Daarbij is geconstateerd dat het realiseren van een sluitende begroting in 2020 niet haalbaar is gelet op de noodzakelijke forse ingrepen.

Tot onze spijt kon de SP zich niet vinden in het pakket aan maatregelen waardoor zij uit de coalitie trad. Het college betreurt deze gang van zaken waarbij het Rijksbeleid er oorzaak van is dat het eendrachtig verder besturen van onze mooie gemeente wordt belemmerd. Desondanks is het huidige college van oordeel dat het zijn verantwoordelijkheid moet nemen en met een evenwichtig pakket aan maatregelen moet komen om de begroting in 2023 sluitend te krijgen.

Deze maatregelen zijn gepresenteerd in een opiniërende raadsvergadering op 23 september.

Bij de tweede besluitvormende bestuursrapportage bleek opnieuw een toename van de tekorten in het sociale domein (m.n. de jeugdhulp), die structureel doorwerken in de meerjarenbegroting waardoor de tekorten met enkele miljoenen verder oplopen. Dit betekent dat extra maatregelen noodzakelijk zijn om tot een sluitende begroting te komen.

### *Technische boekhoudkundige maatregelen uitgeput.*

Onze gemeente heeft sinds haar ontstaan in 2010, stelselmatig moeten bezuinigen. Mogelijke technische maatregelen om de begroting in evenwicht te brengen, zoals het aanpassen van rentepercentages, het afboeken van immateriële activa en het schrappen van vervangingsinvesteringen zijn inmiddels uitgeput.

### *Preventief toezicht door de provincie moet worden voorkomen.*

Zonder ombuigingsmaatregelen zal onze gemeente onder preventief toezicht worden gesteld. Preventief toezicht zal er toe leiden dat de provincie gaat eisen dat de raad alsnog inspanningen verricht om tot een sluitende begroting te komen. Het mag niet worden uitgesloten dat dan extra bezuinigingen worden geëist. Uit de op 9 juli opgehaalde input uit de raad concludeerde het college dat de meerderheid in de raad van mening is dat tot het uiterste getracht moet worden om zelfstandig tot een sluitende begroting te komen.

Desondanks kan ook worden geconcludeerd dat nagenoeg alle raadsfracties erg veel moeite hebben met het vinden van een evenwichtig pakket aan noodzakelijke maatregelen. Zonder maatregelen in het sociale domein is het realiseren van een sluitende begroting onmogelijk. Onze gemeente wordt gekenmerkt door een relatief grote sociale achterstandsproblematiek. Onze gemeente kent een relatief hoog aandeel laaggeletterden, laagopgeleiden, werkloosheid en jeugd- en gezondheidsproblematiek. De verdelingssystematiek van de Algemene Uitkering houdt hier onvoldoende rekening mee.

Bij nagenoeg alle fracties heerst ook boosheid over het Rijksbeleid vooral met betrekking tot de jeugdhulp. Voor het overgrote deel is hier sprake van een openeinde regeling waarop de gemeente geen invloed heeft. Immers hulp mag niet worden geweigerd en veel hulp wordt verstrekt door instellingen als bijvoorbeeld de huisarts en justitie, waarbij de gemeente de rekening moet betalen. De door het Kabinet gehanteerde doelstelling om met de decentralisaties de hulp dichterbij de burger te brengen is gerealiseerd, maar heeft er ook toe geleid dat de vraag sterk is toegenomen en de

complexiteit van de vraag is gegroeid. In de bijdrage van het Rijk is hier nauwelijks of geen enkele rekening mee gehouden. Het bedrag wat het Kabinet extra ter beschikking heeft gesteld is een druppel op een gloeiende plaat.

Wel gaat het college er nu vanuit dat de financiële problematiek na 2023 wordt opgelost gelet op de gemaakte afspraken die de VNG met het Rijk heeft gemaakt. Dit betekent dat het resterende tekort in 2023 voor de jeugdhulp voor een deel nog een incidenteel karakter heeft.

#### *Lobby met andere gemeenten blijft van belang.*

Om de financiële problematiek te bestrijden is vooral ingezet op het zoeken naar een evenwichtig pakket aan maatregelen. Allereerst is gekeken naar de mogelijkheden van het verhogen van onze inkomsten. De mogelijkheden hiervoor zijn echter beperkt. Qua belastingdruk staat onze gemeente al bovenaan. Dat betekent dat forse ingrepen in het uitgavenpatroon noodzakelijk zijn. Gelet ook op de opvattingen van de raad is getracht onomkeerbare bezuinigingen zoals het sluiten van zwembaden te voorkomen. Dat betekent dat het onontkoombaar is om onze reserves in te zetten de komende jaren. Uitgangspunt blijft het realiseren van een structureel sluitende begroting in 2023.

Naast het realiseren van een sluitende begroting vanaf 2023 is in het voorjaar ook gestart met een lobby naar het Rijk voor meer financiële armslag voor het sociaal domein. We hebben bijzondere waardering voor de inzet die onze Commissaris van de Koning heeft gepleegd om de problematiek onder de aandacht te brengen bij het Rijk. Tevens hebben we, samen met andere gemeenten, een motie ingediend op het VNG congres om opnieuw te onderhandelen met het Rijk. Deze motie is helaas niet aangenomen, maar een minder vergaande motie op datzelfde onderwerp wel. In overleg met de provincie en de VGG heeft onze gemeente bij alle Groninger gemeenten de omvang van de tekorten in het sociale domein over de afgelopen jaren geïnventariseerd. De resultaten liegen er niet om. Gezamenlijk hebben de gemeenten in onze provincie 413 miljoen euro bijgelegd sinds 2016. Momenteel wordt een nieuwe uitvraag gedaan om de toekomstige tekorten in kaart te brengen. In VGG-verband is inmiddels een kerngroep geformeerd om een gezamenlijke lobby naar het Rijk verder vorm te geven.

#### *Visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein*

Daarnaast hebben we ons direct aangemeld bij de visitatiecommissie Financiële Beheersbaarheid Sociaal Domein van de VNG. Deze commissie adviseert gemeenten bij het beheersbaar maken van de uitgaven. Op basis van toegestuurde informatie en verkennende gesprekken heeft de commissie besloten onze gemeente te ondersteunen. Met de commissie zijn concrete afspraken gemaakt voor een intensieve periode van overleg en analyse. In oktober start de visitatiecommissie met gesprekken, zowel ambtelijk als bestuurlijk. De mogelijke uitkomsten hiervan hebben we niet meegenomen in onderstaande cijfers.

#### *Tenslotte*

De afgelopen maanden zijn enorme inspanningen verricht om tot een sluitende begroting te komen. Daarvoor zijn forse ingrepen noodzakelijk die het voorzieningenniveau voor onze inwoners onder druk zetten in een gemeente die met forse sociale achterstanden kampt.

In dat verband blijft het wrang dat onze gemeente daarnaast wellicht over enkele tientallen miljoenen aan extra middelen kan beschikken die niet in onze begroting kunnen/mogen worden ondergebracht. Het gaat hierbij o.a. om de NPG gelden en de verwachte extra middelen uit de regio deal.

#### *Leeswijzer*

Na een samenvatting van cijfers in hoofdstuk 2, zijn in hoofdstuk 3 eerst een aantal voorstellen opgenomen die onontkoombaar zijn en een extra beslag leggen op de begroting. Het college is van mening dat de genoemde voorstellen noodzakelijk zijn en niet kunnen worden uitgesteld. Als gevolg van deze voorstellen zijn er extra maatregelen nodig. Deze extra maatregelen zijn onderdeel van de voorstellen, zoals opgenomen in hoofdstuk 4.

In hoofdstuk 4 is het voorstel opgenomen van het college met een totaal pakket aan maatregelen die moeten leiden tot een begroting die vanaf 2023 weer reëel en structureel in evenwicht is. De maatregelen die het college voorstelt worden toegelicht in hoofdstuk 5.

In hoofdstuk 6 is in een overzicht aangegeven welke maatregelen naar verwachting eerder kunnen worden gerealiseerd dan 2023. Maatregelen die eerder worden gerealiseerd zullen de tekorten in de jaren tot en met 2022 verlagen.

## 2. Samenvatting van cijfers

Wanneer de tekorten volgens de begroting 2020 en de bijbehorende meerjarenraming en de voorstellen van het college in dit herstelplan op een rij worden gezet, ziet het plaatje er als volgt uit:

|                                                                                       | <u>2020</u>       | <u>2021</u>       | <u>2022</u>       | <u>2023</u>   |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|---------------|
| Tekort volgens begroting 2020 en meerjarenraming                                      | -5.251.000        | -4.829.000        | -5.447.000        | -5.346.000    |
| Uitgaven, die nog niet in de begroting zijn verwerkt (zie hoofdstuk 3)                | -40.900           | -44.400           | -47.900           | -51.400       |
| Totaal van de herstelmaatregelen, (zie hoofdstuk 4)                                   | 86.000            | 1.500.000         | 2.487.000         | 5.395.000     |
| <b>Verwacht begrotingssaldo als het herstelplan<br/>ongewijzigd wordt vastgesteld</b> | <b>-5.205.900</b> | <b>-3.373.400</b> | <b>-3.007.900</b> | <b>-2.400</b> |

In het college is afgesproken dat (nieuwe) tekorten in budgetten in principe worden opgelost binnen de eigen begroting, tenzij. En dat overschotten in principe terug gaan naar de Algemene Reserve (voor de jaren tot en met 2022 betekent dit eigenlijk dat overschotten het tekort verlagen, waardoor er minder aan de Algemene Reserve hoeft te worden onttrokken).

Voorgesteld wordt om de tekorten over de jaren 2020 tot en met 2022 te onttrekken aan de Algemene Reserve.

In de Algemene Reserve is op dit moment nog een bedrag beschikbaar van ± € 8.800.000  
Dit bedrag is het saldo van de Algemene Reserve volgens de jaarrekening 2018 minus de onttrekkingen waar de raad een besluit over heeft genomen (zoals bestemming resultaat 2018, dekking tekort 2019 en afboeking i.v.m. Poort van Winschoten).

Het totaal van de verwachte tekorten over de jaren 2020 tot en met 2022 bedraagt bijna € 12 miljoen. Door dit te onttrekken zal de Algemene Reserve naar verwachting circa € 3 miljoen negatief worden.

De negatieve Algemene Reserve zal te zijner tijd weer moeten worden aangevuld met gerealiseerde overschotten dan wel door verkoop aandelen Enexis.  
Indien besloten wordt tot verkoop aandelen Enexis zal er rekening moeten worden gehouden met een vermindering van de opbrengsten dividend. Indien dit leidt tot (nieuwe of hogere) begrotingstekorten, zullen hier aanvullende herstelmaatregelen voor moeten worden gevonden.

### 3. Uitgaven die (nog) niet in de begroting en meerjarenraming zijn verwerkt

De in dit hoofdstuk genoemde posten zijn niet in de begroting 2020 verwerkt, omdat dit nog geen "staand beleid" is. In paragraaf 3a zijn extra uitgaven benoemd en toegelicht die leiden tot een verhoging van het tekort. Om deze uitgaven te kunnen doen zijn extra herstelmaatregelen nodig. In hoofdstuk 4 is hier rekening mee gehouden.

In paragraaf 3b zijn extra uitgaven benoemd en toegelicht die kunnen worden gedekt uit daarvoor beschikbare middelen. Deze uitgaven leiden niet tot een hoger tekort en hier zijn geen extra herstelmaatregelen voor nodig.

#### 3a Extra uitgaven die leiden tot een verhoging van het tekort

Er zijn extra uitgaven nodig voor:

|                              | <u>2.020</u>  | <u>2.021</u>  | <u>2.022</u>  | <u>2.023</u>  |
|------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| Fietspad Bovenburen          | 8.400         | 8.400         | 8.400         | 8.400         |
| Wortelproblematiek           | 3.500         | 7.000         | 10.500        | 14.000        |
| Kunstgrasveld HCW            | <u>29.000</u> | <u>29.000</u> | <u>29.000</u> | <u>29.000</u> |
| <b>Totaal extra uitgaven</b> | <b>40.900</b> | <b>44.400</b> | <b>47.900</b> | <b>51.400</b> |

Toelichting op deze extra uitgaven:

##### *Fietspad Bovenburen*

Het fietspad langs Bovenburen is een belangrijke fietsverbinding (Oost-West) door Winschoten, waar zeer veel gebruik van wordt gemaakt. Niet alleen door de scholieren van de aanliggende scholen, maar ook als utilitair fietspad in een netwerk van diverse fietsverbindingen.

Door wortelopdruk is het fietspad (en op een aantal plaatsen overigens ook het trottoir) zodanig verslechterd dat dit niet alleen discomfort geeft, maar dat de veiligheid van de gebruiker in gevaar komt. Het herstel van het fietspad dient te geschieden met behoud van de karakteristieke boomstructuur.

Het herstel van het fietspad vraagt een investering van € 120.000. Uitgaande van een afschrijvingstermijn van 25 jaar, bedragen de kapitaallasten € 8.400 per jaar.

##### *Wortelproblematiek*

Op diverse locaties in de gemeente veroorzaakt wortelopdruk gevaarlijke situaties. Deze manifesteren zich voornamelijk in fiets- en wandelpaden en zijn zodanig ernstig dat de veiligheid in het geding is.

In de jaren 2020 tot en met 2023 is er jaarlijks een investering van € 50.000 nodig. Uitgaande van een afschrijvingstermijn van 25 jaar, bedragen de kapitaallasten in 2020 € 3.500. Deze kapitaallasten lopen op tot € 14.000 per jaar vanaf 2023.

##### *Kunstgrasveld HCW*

Het veld is in een zeer slechte staat en HCW mag het veld dit seizoen (2019/2020) nog gebruiken met dispensatie van de hockeybond. Voor het volgende seizoen in 2020 wordt het veld afgekeurd en kunnen daar geen wedstrijden meer op worden gespeeld en zal ook geen dispensatie meer worden verleend.

Er is daarom een investering van € 300.000 nodig in 2020. Uitgaande van een levensduur van 15 jaar voor kunstgrasvelden, bedragen de kapitaallasten van deze investering € 29.000 per jaar.

#### 3b Extra uitgaven die kunnen worden gedekt uit daarvoor beschikbare middelen

Er zijn extra uitgaven nodig voor:

|                                           |         |
|-------------------------------------------|---------|
| Verkeersmaatregelen Brede School, uit NPG | 100.000 |
| Weg Drieborg, uit egalisatiefonds         | 70.000  |

Toelichting op deze extra uitgaven:

*Verkeersmaatregelen Brede School*

Voor de verkeersmaatregelen nabij de in aanbouw zijnde Brede School te Scheemda is een investering nodig van € 100.000. Er is een verzoek om subsidie in het kader van NPG (gelden uit voorgaande jaren) gedaan, samen met andere maatregelen in het kader van de dorpsvisies voor Scheemda en Nieuwolda. Een besluit op het subsidieverzoek wordt uiterlijk november van dit jaar verwacht.

*Weg Drieborg*

Het (tijdelijk) herstel van deze weg wordt ingegeven door de impact van de schades op de direct aanwonenden en omdat de Oude Dijk de enige doorgaande verbinding is in deze streek. De kosten van herstel ad maximaal € 70.000 worden uit het zogenaamde egalisatiefonds betaald.

#### 4. Herstelmaatregelen

Om tot een reële en structureel sluitende begroting te komen met ingang van begrotingsjaar **2023** worden de volgende herstelmaatregelen voorgesteld. In hoofdstuk 6 is aangegeven welke van deze maatregelen ook al in een eerder jaar worden gerealiseerd.

De hieronder genoemde maatregelen worden toegelicht in hoofdstuk 5.

|                                                                         |                  |                         |
|-------------------------------------------------------------------------|------------------|-------------------------|
| Verminderen budget schrijnende gevallen                                 | 15.000           |                         |
| Afschaffen schoolontbijt                                                | 40.000           |                         |
| Afschaffen individuele vervoersvoorziening                              | 40.000           |                         |
| Versoberen participatiefonds                                            | 70.000           |                         |
| Versoberen bibliotheekwerk                                              | 70.000           |                         |
| Verlagen subsidie De Klinker                                            | 130.000          |                         |
| Aanpassen Publiek Vervoer                                               | 150.000          |                         |
| Huishoudelijke hulp                                                     | <u>235.000</u>   |                         |
| <i>Totaal ombuigingen sociaal domein</i>                                |                  | 750.000                 |
| Investeringsagenda jeugd                                                |                  |                         |
| Jaarlijkse investering                                                  | -430.000         |                         |
| Verwachte opbrengsten in 2023                                           | <u>1.720.000</u> |                         |
| <i>Per saldo verwacht voordeel investeringsagenda jeugd vanaf 2023</i>  |                  | 1.290.000               |
| Oplossing door het Rijk / Enexis / Algemene reserve                     |                  | 1.300.000               |
| Stopzetten subsidies niet gebruikte voetbalvelden                       | 30.000           |                         |
| Onderhoud sportvelden naar verenigingen                                 | 120.000          |                         |
| Afstoten van wegen                                                      | 25.000           |                         |
| Onderhoudsniveau begraafplaatsen van B naar C                           | 25.000           |                         |
| Gebiedsgericht Werken                                                   | 100.000          |                         |
| Sportvoorzieningen                                                      | <u>500.000</u>   |                         |
| <i>Totaal ombuigingen ruimtelijk domein</i>                             |                  | 800.000                 |
| Formatie/bedrijfsvoering                                                |                  | 610.000                 |
| <b>Herziening nieuw beleid, waarover in november 2018 was besloten:</b> |                  |                         |
| Geen extra budget voor mantelzorg                                       | 50.000           |                         |
| Geen extra budget voor marketing Oldambt                                | <u>50.000</u>    |                         |
|                                                                         |                  | 100.000                 |
| <b><u>Verhogen van de opbrengsten:</u></b>                              |                  |                         |
| OZB jaarlijks met 1% extra                                              | 500.000          |                         |
| Toeristenbelasting                                                      | <u>45.000</u>    |                         |
|                                                                         |                  | 545.000                 |
| <b>Totaal herstelmaatregelen</b>                                        |                  | <b><u>5.395.000</u></b> |

## 5. Toelichting op de voorgestelde maatregelen

### *Verminderen budget voor schrijnende gevallen*

Na het afschaffen van de Wet Tegemoetkoming Chronisch Gehandicapten (WTCG) heeft Oldambt een post in de begroting opgenomen voor schrijnende gevallen, die voor een vergoeding van zorgkosten nergens terecht kunnen. Daarmee is een voorziening gecreëerd waarmee het wegvallen van de WTCG kan worden opgevangen. De afgelopen jaren is gebleken, dat er beperkt een beroep op deze voorziening is gedaan. Deze bezuiniging betekent dat het structureel begrote bedrag met ingang van 2020 van € 50.000 terug wordt gebracht naar € 35.000.

### *Afschaffen van het schoolontbijt*

De pilot is gestart naar aanleiding van signalen dat er kinderen zonder ontbijt naar school gaan. Doel van deze pilot was enerzijds om kinderen meer te laten ontbijten en anderzijds meer bewustwording te creëren dat ontbijten belangrijk is. Voorafgaand aan de pilot heeft er een nulmeting plaatsgevonden en na afloop een eindmeting door de GGD. De conclusie is dat:

- Kinderen niet meer zijn gaan ontbijten door de pilot;
- Het onvoldoende gelukt is om bewustwording voor ontbijten te creëren.

Scholen zijn een belangrijke vindplaats voor problematiek op verschillende leefgebieden, waaronder financiële problematiek. Het schoolontbijt is echter geen middel gebleken om deze problematiek bespreekbaar te maken. Daar is iets anders voor nodig. Hieraan is invulling gegeven door een ervaringsdeskundige in te zetten in de rol van een vraagbaak. Deze bezuiniging betekent dat het begrote bedrag van € 80.000 met ingang van 2020 wordt gehalveerd.

### *Afschaffing individuele vervoersvoorziening*

Bij de invoering van het collectief vervoer is er voor een bepaalde groep inwoners uit de voormalige gemeente Reiderland een persoonlijke financiële vergoeding verstrekt, omdat het collectief vervoer in dat gebied onvoldoende adequaat was. De rechtmatigheid en besteding van deze tegemoetkoming is niet meer beoordeeld. De mogelijkheden van publiek vervoer of collectief vervoer zijn in heel Oldambt inmiddels vergelijkbaar en een uitzondering voor een aantal inwoners van "Reiderland" is niet logisch en is niet (meer) te rechtvaardigen. Vanuit zorgvuldigheid richting de ontvangers van deze vergoeding wordt er een afbouwperiode gehanteerd van enkele maanden. Dit betekent dat uiterlijk per 2021 deze besparing volledig is gerealiseerd.

### *Versoberen participatiefonds*

De tegemoetkoming die mensen krijgen vanuit het participatiefonds is generiek en niet specifiek op een activiteit of omvang kosten gebaseerd. Oldambt heeft een breed pakket aan armoederegelingen en voorzieningen waar minima gebruik van kunnen maken naast het participatiefonds, waarbij er ook enige overlap is. Door een generieke korting van 30% op de tegemoetkoming, wordt € 70.000 bespaard. Hiervoor moeten de normbedragen in de verordening worden aangepast. Door dit te koppelen aan het besluit over dit besparingsvoorstel is dit te realiseren met ingang van 2020.

### *Versoberen bibliotheekwerk*

Door het schrappen van specifieke producten ("leven lang leren" en "meedoen in de samenleving") en het sluiten van een drietal afhaalpunten (Scheemda, Nieuwolda en Bad Nieuweschan) voor boeken, is deze bezuiniging te realiseren. De bezuiniging raakt de vestiging van de bibliotheek in de brede school in Scheemda niet. Per saldo verdwijnen twee afhaalpunten. De subsidie voor Biblionet wordt hiervoor met ingang van 2021 met € 70.000 verlaagd.

### *Verlagen subsidie De Klinker*

De subsidie voor De Klinker wordt met 10% verlaagd. De Klinker wordt gevraagd deze verlaging in haar begroting en bedrijfsvoering te verwerken. De verlaging moet trapsgewijs gebeuren, omdat er sprake is van een langlopende subsidierelatie. De besparing is volledig gerealiseerd met ingang van 2022. Aandachtspunt is of het restant aan subsidie voldoende is om de erkenning als volwaardig theater te behouden. Anders moet de hoogte van de bezuiniging heroverwogen worden.

### *Aanpassen publiek vervoer*

Dit pakket bestaat uit drie onderdelen:

1. Allereerst wordt er een jaarlijks tarief voor een houder van een Wmo-vervoerspas ingevoerd, daar waar het hebben van een pas nu gratis is. Met een tarief van € 10 per jaar per pas wordt een opbrengst van ongeveer € 30.000 gegenereerd.

2. Daarnaast wordt het instaptarief en de kilometerprijs opgetrokken. Dit besluit levert een besparing op van ongeveer € 20.000 per jaar.
  3. Tenslotte kan het OV aantrekkelijker gemaakt worden voor de Wmo-doelgroep. Insteek hierbij is het Wmo-vervoer iets duurder te maken en vol in te zetten op voorlichting en communicatie richting OV. Dit levert een besparing op van € 100.000 per jaar.
- De totale besparing van € 150.000 wordt gerealiseerd met ingang van 2022.

#### *Huishoudelijke hulp*

In vergelijking met andere gemeenten lijkt Oldambt gemiddeld meer uren huishoudelijke hulp te indiceren dan de ons omliggende gemeenten doen. De doelgroep die gebruikt maakt van huishoudelijke hulp is in onze gemeente niet wezenlijk anders dan in ons omringende gemeenten. Hierin kan geen verklaring worden gevonden voor het gemiddeld hoger aantal uren. Het doel van huishoudelijke hulp blijft gelijk, namelijk een schoon en veilig huis. Iedereen die huishoudelijke hulp nodig heeft, krijgt dit ook. Bij de hoogte van de indicatie wordt meer nauwgezet gekeken, wat er nodig is om het doel te halen. Het normenkader dat tot nu toe wordt gehanteerd, wordt aangescherpt hiervoor. Deze maatregel betekent voor de uitvoering dat er anders gewerkt en beoordeeld moet gaan worden. Hier wordt in 2020 op ingezet, zodat de besparing met ingang van 2021 gerealiseerd gaat worden. Op grond van het huidige gebruik van de huishoudelijke hulp is een besparing mogelijk van € 235.000.

#### *Investeringsagenda jeugd*

De investeringsagenda jeugd, zoals die in het college is vastgesteld en aangeboden aan de raad, bestaat uit acht onderdelen en er wordt uitgegaan van een opbrengst met factor 2. Door de agenda terug te brengen tot die onderdelen waar de gemeente zelf rechtstreeks invloed en grip op heeft, kan de opbrengst meerjarig worden vergroot. De onderdelen "subsidie Jimmy's" en "geld voor projecten" worden uit de investeringsagenda gehaald. Dit betekent dat de subsidie voor Jimmy's niet wordt gecontinueerd.

Sommige onderdelen zullen heel snel een effect sorteren en voor andere zal dat iets langer duren. Van belang is dat er door de gemeente zelf op gestuurd wordt en desgewenst bijgestuurd wordt. Dit voorstel betekent dat de investering wordt teruggebracht van € 550.000 naar € 430.000. De verwachting is, dat deze investering zich terugverdient doordat er minder, korter of minder zwaar een beroep op de jeugdhulp wordt gedaan. De terugverdienfactor is na het eerste jaar 2, na het tweede jaar 3 en na het derde jaar 4. Per saldo heeft dit voorstel in 2021 een effect van € 860.000, in 2022 een effect van € 1.290.000 en in 2023 een effect van  $4 \times € 430.00 = € 1.720.000$ .

De onderdelen die dit effect moeten sorteren, zijn:

- Uitbreiding OJG. De inzet van Ondersteuner Jeugd en Gezin bij een huisarts levert positieve resultaten op en zorgt voor minder doorverwijzingen naar jeugdhulp. Eén van manieren om een slag naar de voorkant te maken en een afname van doorverwijzingen naar jeugdhulp te realiseren, is om OJG uit te breiden naar andere huisartsenpraktijken.
- Contacten met het onderwijs. Een intensievere samenwerking met het onderwijs is belangrijk in de slag naar meer preventief werken waardoor we 'er eerder bij zijn' en mogelijk met lichtere hulp kunnen volstaan. De scholen (PO én VO) geven aan behoefte te hebben aan vaste contactpersonen en vaste contactmomenten.
- CJG taken. Vanuit het idee van een integrale manier van werken, moeten de CJG-taken vanuit hetzelfde punt aangestuurd worden als de andere jeugdhulp-taken. Nu voert SWO de CJG-taken uit. Het gaat erom samenwerkingsafspraken met ketenpartners te maken waardoor we inwoners niet meer doorverwijzen, maar ervoor zorgen dat ze goed geholpen worden. Dit vraagt in het begin een extra investering om die afspraken te maken en de routes tussen elkaar goed af te spreken.
- Project 'Samen anders voor de jeugd'. Voor het project is ook inzet van het jeugdteam nodig. Ook na dit project in 2020 is verdere doorontwikkeling nodig die capaciteit blijft vragen van het jeugdteam.
- Bureaudienst & Casemanagement. De werkzaamheden van de bureaudienst worden nu door casemanagers gedaan. Dit terwijl we uren casemanagement tekort komen, waardoor wachttijden langer zijn dan nodig en wenselijk is. Door de functie van de bureaudienst te verlichten kan hier een andere, minder zware functie van gemaakt worden. De casemanagers zetten we in op het echte casemanagement-werk, waardoor we de caseload goed aan kunnen. De plekken voor de bureaudienst vullen we minder zwaar in.
- Gezinscoaches. De gezinscoaches die werken vanuit de SWO zijn heel belangrijk voor het preventieve deel van de jeugdhulp. Zij bieden onder andere praktische ondersteuning aan de

gezinnen waar wij het casemanagement op voeren. Gezinscoaches hebben bovendien een preventieve taak, waardoor wordt voorkomen dat er op termijn zwaardere, duurdere zorg nodig is.

#### *Oplossing door het Rijk / Enexis / Algemene reserve*

Inclusief de effecten van de investeringsagenda jeugd zoals hiervoor beschreven, resteert er voor 2023 nog een tekort van circa € 2 miljoen op de jeugdhulp. Gelet op de afspraken die de VNG met het Kabinet heeft gemaakt en de reacties van de minister en de VNG gaan we er van uit dat na 2023 er meer middelen beschikbaar komen vanuit het Rijk om de taken op het terrein van de jeugdhulp goed te kunnen uitvoeren. De minister heeft aangegeven dat op grond van nader onderzoek inderdaad is gebleken dat de vraag naar hulp substantieel is toegenomen. In de overeenkomst met de VNG is afgesproken dat al eind 2020 een aanvullend onderzoek zal plaatsvinden naar de toenemende vraag en de opgezette structuur van de jeugdhulp. Daarmee wordt ook de vraag beantwoord of het niet beter zou zijn delen van de jeugdhulp waar gemeenten geen invloed op hebben weer weg te halen bij de gemeenten. Tevens zijn afspraken gemaakt om de jeugdhulp efficiënter, effectiever en beter te laten functioneren. Er wordt ook gewerkt aan de verbetering van de verdelingssystematiek. Daarvan zullen de resultaten ruim voor 2023 bekend zijn. De bedoeling is om in de nieuwe verdeelsleutel meer rekening te houden met de zwaarte van de problematiek.

Daarnaast is onze gemeente uitgekozen als een van de gemeenten die ondersteund wordt door de commissie financiële beheersbaarheid sociaal domein. De mogelijke opbrengsten hiervan hebben we nog niet verwerkt in de begroting.

Wij gaan er van uit dat het Rijk het resterende tekort op jeugd gaat oplossen door extra middelen beschikbaar te stellen of door taken weg te halen. Maar omdat we nog discussie hebben over het verdeelmodel en we niet weten hoe dit uitpakt, stellen we voor 1/3<sup>e</sup> deel van het resterende tekort op jeugd, ofwel een bedrag van ruim 7 ton, herstelmaatregelen voor. Deze zijn opgenomen in het totaal van de herstelmaatregelen, zoals opgenomen in hoofdstuk 4.

Van het resterende tekort op jeugd nemen we 2/3<sup>e</sup> deel, ofwel een bedrag ad € 1,3 miljoen, op als oplossing door het Rijk (extra middelen of door taken weg te halen). Indien en voor zover dit nog niet per 2023 is gerealiseerd, zal dit bedrag nog incidenteel uit de Algemene Reserve en/of door verkoop aandelen Enexis moeten worden gedekt.

#### *Stopzetten subsidies niet-gebruikte velden*

Uit de inventarisatie van het Sweco rapport (sportaccommodaties) blijkt dat er 5 voetbalvelden niet meer worden gebruikt. Het ligt voor de hand dat onderhoudssubsidies en uitvoering van werkzaamheden door de gemeente op deze velden worden stopgezet, wat direct kosten bespaart.

#### *Meer zelfredzaamheid sportclubs*

Het (groot) onderhoud aan de sportvelden wordt niet meer uitgevoerd door de gemeente. Dit dient door de verenigingen te worden uitgevoerd. Tot nu toe krijgen de verenigingen een subsidie voor het uitvoeren van dagelijks onderhoud aan de sportvelden (uitzondering is het kunstgrasveld bij WVV). De verenigingen zijn vrij in de besteding van de subsidies (sommige verenigingen laten het gras maaien door een bedrijf en een ander doet dit met vrijwilligers). Daarnaast draagt de gemeente nog bij aan jaarlijks groot onderhoud aan de velden. Door materiaal beschikbaar te stellen om het gras op lengte te houden wordt verwacht dat geen subsidie meer voor (groot) onderhoud aan velden nodig is. Dit wordt de komende jaren voorbereid en uitgewerkt.

#### *Afstoten wegen*

De hoeveelheid wegen die hiervoor in aanmerkingen komt is (nog) beperkt en in 2023 is een beperkte structurele bezuiniging realiseerbaar. Dit vraagt in eerste instantie wellicht ook nog een investering tot verbetering, zodat wegen aansluitend van de hand kunnen worden gedaan. Dit zal verder worden onderzocht.

#### *Onderhoudsniveau begraafplaatsen*

Het verlagen van het onderhoudsniveau begraafplaatsen van B naar C levert een besparing op van circa € 24.000. Er zijn begraafplaatsen die al een lager niveau van onderhoud hebben en er zijn begraafplaatsen die op een hoger niveau van onderhoud zitten. Dat is mede afhankelijk van hoe de begraafplaats is opgezet, hoe oud deze is en of deze een speciale status heeft. Dit betekent dat aan de hoofddoelstellingen waaraan een begraafplaats moet voldoen uitvoering gegeven moet worden, o.a. de toegankelijkheid en begaanbaarheid van de begraafplaatsen, dat de begroeiing geen gevaar mag vormen en dat graven zichtbaar moeten blijven.

### *Gebiedsgericht werken*

Door de mogelijkheden via de NPG gelden (o.a. mogelijkheden via het Loket Leefbaarheid) kan worden bezuinigd op het gebiedsgericht werken (o.a. halvering van het budget burgerinitiatieven). De gemeente zal hierin richting de dorpen en wijken en groepen van inwoners een faciliterende rol vervullen.

### *Sportvoorzieningen*

De komende jaren zullen de mogelijkheden van realisering van één of meer omnisportcomplexen in de gemeente worden onderzocht, waarbij de opties tot samenvoeging van velden en accommodaties in nauwe samenspraak met sportverenigingen en inwoners zullen worden besproken. Daarbij wordt ingezet op verkrijging van een subsidie uit de NPG-gelden voor komende jaren. Daarbij wordt gedacht aan een incidentele bijdrage van minimaal € 500.000. Vanaf 2023 zal in de begroting een taakstellende (structurele) bezuiniging worden opgenomen van € 500.000 op de budgetten voor sport en sportvoorzieningen. Voor de invulling hiervan worden te zijner tijd nog concrete voorstellen aan u voorgelegd. Dit loopt dan gelijk op met het onderzoek naar de realisering van één of meer omnisportcomplexen.

### *Formatie/bedrijfsvoering*

Op het terrein van de formatie en bedrijfsvoering zien wij nog slechts beperkte mogelijkheden. De nu aangegeven bezuinigingspotentie van € 610.000 is opgebouwd uit 2 delen.

Ten eerste ingaande 2020 een besparing van € 90.000 op de formatie in verband met de terugval van het aantal aanvragen van reisdocumenten als gevolg van de verlenging van de geldigheidsduur naar 10 jaar.

Ingaande 2023 voegen we daar nog een besparing aan toe van € 520.000. Deze besparing is mogelijk omdat we de lijn die we de afgelopen jaren hebben ingezet doortrekken. Dat betekent dat we sterk inzetten op verdergaande digitalisering van onze dienstverlening, waarmee we ruimte creëren in onze formatie. Dit gekoppeld aan het feit dat er de komende 3 jaar nog ruim 30 collega's de organisatie verlaten als gevolg van pensionering en welke functies niet automatisch allemaal weer ingevuld worden. Tevens zullen we bij deze vacatures nadrukkelijk kijken naar invulling door jongere ambtenaren, waardoor er ook een financieel voordeel ontstaat.

### *Herziening nieuw beleid, waarover in november 2018 was besloten*

In de begroting 2019 zijn een aantal posten opgenomen die pas vanaf 2020 of latere jaren ten laste van de begroting komen. Het gaat dan om:

- Uitbreiding OZC De Stuwe; een investering ad € 1,1 miljoen
- Terugbrengen en verbreden fietspad dijk Pekel A; een investering ad € 250.000
- Vervanging asfaltdek parkeergarage 't Rond; een investering ad € 240.000
- Vervanging bebording NBD 1<sup>e</sup> fase; een investering ad € 125.000
- Budget voor mantelzorg; een bedrag ad € 50.000 vanaf 2020
- Budget om Marketing Oldambt een centralere rol te kunnen geven; een bedrag ad € 40.000 in 2020 en een bedrag ad € 50.000 vanaf 2021.
- Budget voor één extra BOA; een bedrag ad € 57.000 vanaf 2021
- Budget om de subsidieregeling burgerinitiatieven structureel te maken; een bedrag ad € 50.000 vanaf 2021
- Indicering welzijnssubsidies (SWO); een bedrag ad € 20.000 vanaf 2020

Voor meer informatie wordt verwezen naar pagina 16 en 19 van de beleidsbegroting 2019.

Bovenstaande posten zijn in de begroting 2020 en de bijbehorende meerjarenraming verwerkt als "staand beleid", omdat bovenstaande in november 2018 al is vastgesteld door de raad bij het vaststellen van de begroting 2019.

Van bovenstaande posten zijn drie posten opgenomen in de lijst van herstelmaatregelen, te weten:

- Budget voor mantelzorg; een bedrag ad € 50.000 vanaf 2020
- Budget om Marketing Oldambt een centralere rol te kunnen geven; een bedrag ad € 40.000 in 2020 en een bedrag ad € 50.000 vanaf 2021.
- Budget om de subsidieregeling burgerinitiatieven structureel te maken; een bedrag ad € 50.000 vanaf 2021

Dit betekent dat, bij instemming met dit herstelplan, het nieuwe beleid waarover in 2018 is besloten, voor deze posten wordt herzien en er dus alsnog géén (extra) budget voor mantelzorg en geen (extra) budget voor Marketing Oldambt komt. Het budget voor de subsidieregeling burgerinitiatieven zal niet

structureel worden gemaakt ten laste van de gemeentelijke begroting. In plaats daarvan zal dit worden gedekt uit de NPG-gelden. Het hier genoemde bedrag ad € 50.000 is onderdeel van het totale bedrag ad € 100.000 voor Gebiedsgericht Werken (zie toelichting hiervoor).

#### *Verhogen OZB met 1% extra per jaar*

Onderdeel van het herstelplan is een jaarlijkse verhoging van de OZB met 1% extra bovenop de afgesproken OZB-stijging van 2%.

De afgesproken OZB-stijging van 2% is een inflatiepercentage en bedoeld om de inflatie van de kosten te dekken. Deze afgesproken stijging is als “staand beleid” al verwerkt in de begroting 2020 en de daarbij behorende meerjarenraming.

Een verhoging van de OZB met 1% levert € 125.000 extra OZB-inkomsten op.

Wanneer de OZB vanaf 2020 ieder jaar met 1% extra wordt verhoogd, levert dit in 2021 totaal € 250.000 extra op, in 2022 levert dit een bedrag ad € 375.000 extra op en vanaf 2023 levert dit jaarlijks een bedrag ad € 500.000 extra op.

#### *Toeristenbelasting*

Een verhoging van de opbrengsten toeristenbelasting denken we te kunnen realiseren door enerzijds een autonome groei van het aantal overnachtingen per jaar en anderzijds een verhoging van het tarief. De verwachting is dat het aantal overnachtingen jaarlijks met 6% toeneemt. Bij een verhoging van het tarief van € 0,95 naar € 1,10 in 2021 zijn de te verwachten *extra* opbrengsten als volgt:

|      |        |
|------|--------|
| 2020 | 6.000  |
| 2021 | 30.000 |
| 2022 | 37.000 |
| 2023 | 45.000 |

## 6. Overzicht met jaar van ingang per herstelmaatregel

Een aantal herstelmaatregelen kan eerder worden gerealiseerd dan 2023. In onderstaand overzicht is per herstelmaatregel aangegeven met ingang van welk begrotingsjaar deze kan worden gerealiseerd.

|                                                                         | <b><u>2.020</u></b> | <b><u>2.021</u></b> | <b><u>2.022</u></b> | <b><u>2.023</u></b> |
|-------------------------------------------------------------------------|---------------------|---------------------|---------------------|---------------------|
| Verminderen budget schrijnende gevallen                                 | 15.000              | 15.000              | 15.000              | 15.000              |
| Afschaffen schoolontbijt                                                | 40.000              | 40.000              | 40.000              | 40.000              |
| Afschaffen individuele vervoersvoorziening                              |                     | 40.000              | 40.000              | 40.000              |
| Versoberen participatiefonds                                            | 70.000              | 70.000              | 70.000              | 70.000              |
| Versoberen bibliotheekwerk                                              |                     | 70.000              | 70.000              | 70.000              |
| Verlagen subsidie De Klinker                                            |                     |                     | 130.000             | 130.000             |
| Aanpassen Publiek Vervoer                                               |                     |                     | 150.000             | 150.000             |
| Huishoudelijke hulp                                                     |                     | 235.000             | 235.000             | 235.000             |
| <i>Totaal ombuigingen sociaal domein</i>                                | <i>125.000</i>      | <i>470.000</i>      | <i>750.000</i>      | <i>750.000</i>      |
| Investeringsagenda jeugd                                                |                     |                     |                     |                     |
| Jaarlijkse investering                                                  | -430.000            | -430.000            | -430.000            | -430.000            |
| Verwachte opbrengsten in 2023                                           |                     | 860.000             | 1.290.000           | 1.720.000           |
| <i>Per saldo verwacht voordeel investeringsagenda jeugd</i>             | <i>-430.000</i>     | <i>430.000</i>      | <i>860.000</i>      | <i>1.290.000</i>    |
| Oplossing door het Rijk / Enexis / Algemene reserve                     |                     |                     |                     | 1.300.000           |
| Stopzetten subsidies niet gebruikte voetbalvelden                       | 30.000              | 30.000              | 30.000              | 30.000              |
| Onderhoud sportvelden naar verenigingen                                 |                     |                     | 120.000             | 120.000             |
| Afstoten van wegen                                                      |                     |                     |                     | 25.000              |
| Onderhoudsniveau begraafplaatsen van B naar C                           |                     |                     | 25.000              | 25.000              |
| Gebiedsgericht Werken (dekken uit NPG-gelden)                           | 50.000              | 100.000             | 100.000             | 100.000             |
| Omnisport (dekking uit NPG-gelden)                                      |                     |                     |                     | 500.000             |
| <i>Totaal ombuigingen ruimtelijk domein</i>                             | <i>80.000</i>       | <i>130.000</i>      | <i>275.000</i>      | <i>800.000</i>      |
| Formatie/bedrijfsvoering                                                | 90.000              | 90.000              | 90.000              | 610.000             |
| <b>Herziening nieuw beleid, waarover in november 2018 was besloten:</b> |                     |                     |                     |                     |
| Geen extra budget voor mantelzorg                                       | 50.000              | 50.000              | 50.000              | 50.000              |
| Geen extra budget voor marketing Oldambt                                | 40.000              | 50.000              | 50.000              | 50.000              |
|                                                                         | <i>90.000</i>       | <i>100.000</i>      | <i>100.000</i>      | <i>100.000</i>      |
| <b><u>Verhogen van de opbrengsten:</u></b>                              |                     |                     |                     |                     |
| OZB jaarlijks met 1% extra                                              | 125.000             | 250.000             | 375.000             | 500.000             |
| Toeristenbelasting                                                      | 6.000               | 30.000              | 37.000              | 45.000              |
|                                                                         | <i>131.000</i>      | <i>280.000</i>      | <i>412.000</i>      | <i>545.000</i>      |
| <b>Totaal herstelmaatregelen</b>                                        | <b>86.000</b>       | <b>1.500.000</b>    | <b>2.487.000</b>    | <b>5.395.000</b>    |